

VADERLANDSCH VERBOND

Opricht als een typisch conservatief-liberale partij zou het **Vaderlandsch Verbond** (VV) uiteindelijk evolueren tot een (pseudo-)fascistische partij.

De oprichting van de partij op 15 november 1924 te Amsterdam kreeg ruime aandacht van vooral de meer conservatief-liberale media in het land. De oprichters van de partij waren over het algemeen dan ook deftige liberalen uit de top van de samenleving, die niet zelden al een carrière in een van de andere liberale partijen achter de rug hadden. Behalve voormalige leden van de Bond van Vrije Liberalen, de Liberale Unie en de **Economische Bond** stapte vrijwel het gehele kader van de **Staatspartij voor de Volkswelvaart** en de **Liberale Partij** van Samuel van Houten over naar het Vaderlandsch Verbond.

Met de oprichting van het Vaderlandsch Verbond hoopten de initiatiefnemers (onder meer R.A. Fockema en J.A.A.H. de Beaufort) een eerste stap te zetten naar een herstel van de politieke zeden van de negentiende eeuw. Met de uitbreiding van het kiesrecht, de opkomst van de confessionele en socialistische partijen en de verandering van het kiesstelsel was het land in de ogen van de VV'ers ten prooi gevallen aan onverantwoordelijke partijzucht, slapheid en geldsmijterij. Door het vigerende stelsel van evenredige vertegenwoordiging te vervangen door een meer op personen toegesneden kiesstelsel hoopte de partij het tij enigszins te kunnen keren.

Onder aanvoering van M.I.W.J. Bijleveld, een voormalig Tweede Kamerlid van de Liberale Unie, nam het Vaderlandsch Verbond deel aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer van 1925. Het werd geen succes. De partij verzamelde slechts 12.597 stemmen (0.4%), waarmee zij ruim onder de kiesdrempel bleef.

Het slechte verkiezingsresultaat leidde tot een eerste uittocht van leden en tot een verlegging van de koers. Het Vaderlandsch Verbond ging besprekingen aan met een delegatie van het **Verbond van Actualisten**, een meer op fascistische leest geschoeide politieke groepering. De besprekingen leidden in beide bewegingen tot veel intern verzet. Veel van de leden van het eerste uur van het Vaderlandsch Verbond (waaronder Van Houten) besloten de fusie niet af te wachten en verlieten begin 1926 de partij. Het restant van de partij fuseerde op 12 juni 1926 met een gematigde groep rondom K.H.E. de Jong binnen het Verbond van Actualisten. De nieuwe naam van de partij luidde Het Vaderlandsch Verbond (HVV).

Zowel op programmatisch als op organisatorisch vlak had de nieuwe fusiepartij zich verwijderd van het oorspronkelijke Vaderlandsch Verbond. Zo werd de democratie nu als geheel verworpen, daar zij schadelijk zou zijn voor de 'volkswelvaart' en voor het 'staatsgezag'. De partij wenste een 'inkrimping van de wetgevende bevoegdheid van de vertegenwoordigende lichamen', terwijl zij ook de drukpersvrijheid en het recht van vereniging en vergadering aan banden wilde leggen.

Op organisatorisch vlak was het losse verkiezingscomité van het oorspronkelijke verbond omgevormd tot een degelijke partijorganisatie met een uitvoerig beginselprogramma, een eigen periodiek en een groot aantal afdelingen in het land. Scholingsavonden moesten de leden doordringen van de nieuwe beginselen, terwijl het verbond nu ook de propaganda en zelfs buitenparlementaire actie als wezenlijk bestanddeel van haar activiteiten beschouwde. De leiding van het verbond was geheel vernieuwd en bestond nu uit De Jong, Simon Maas en J.G. Schürmann.

De grootse pretenties ten spijt zou Het Vaderlandsch Verbond al spoedig na haar (her-)oprichting in elkaar zakken door allerlei interne conflicten. Begin 1927 had de partij nauwelijks nog leden. Onder leiding van De Jong heeft het verbond haar bestaan nog enkele jaren weten te rekken, zonder echter nog tot noemenswaardige activiteiten in staat te zijn.

In februari 1932 fuseerden de laatste overblijfselen van de partij met het fascistische Nieuw Verbond van Nationalisten.